

ФОТОТУРИЗМ, ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ

ПАНЬКІВ Наталія Євгенівна

кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри туризму
Національний університет «Львівська політехніка»
<https://orcid.org/0000-0002-9057-9612>
e-mail: pankiv.natalia@gmail.com

СКРИПНИК Мирослава Тарасівна

здобувач
Національний університет «Львівська політехніка»
<https://orcid.org/0000-0002-9057-9612>
pankiv.natalia@gmail.com

Стаття присвячена дослідженню сучасного стану та тенденції розвитку фототуризму, інноваційного напрямку розвитку туристичної сфери, який поєднує в собі відпочинок, творчість та використання фотографії, як засобу запам'ятовування і вираження вражень. Ця тема вивчає взаємодію між туристичною діяльністю та фотографією, що є ключовим елементом сприйняття подорожей, інноваційний характер фототуризму, його вплив на розвиток туристичного бізнесу та відмінності від традиційних форм подорожей. Проаналізовано роль соціальних мереж та технологій у популяризації фототуризму, а також його вплив на формування культурного образу різних регіонів.

В процесі дослідження встановлено основні показники, які характеризують фототуризм та стан його інноваційного середовища в Україні. У роботі визначено теоретично-методологічні засади визначення поняття та ролі фотографії в туризмі, історії розвитку та змісту поняття «фототуризм». Проаналізовано основні нормативно-правові засади, інноваційні напрямки та сучасні практики фототуризму в туристичній сфері. Досліджено світовий досвід в організації фототуризму та сучасний стан розвитку даної сфери. Також, проаналізовано туристичний потенціал України щодо надання фотопослуг і розвитку інновацій. Зокрема, охарактеризовано розвиток фототуризму та особливості фототурів і їх фінансово-економічні показники. Визначено проблеми та перспективи щодо розвитку фототуризму та шляхи підвищення його туристичних можливостей в Україні. Розроблено інноваційний фотопроєкт в Карпатському регіоні «Крізь призму об'єктива».

Ключові слова: фототуризм, туристичний потенціал, інновації, фотопроєкт «Крізь призму об'єктива».

PHOTO TOURISM AS AN INNOVATIVE DIRECTION OF TOURISM DEVELOPMENT

PANKIV Natalia, SKRYPNYK Miroslava

Lviv Polytechnic National University

The article is devoted to the study of the current state and trends in the development of photo tourism, an innovative direction of the development of the tourism sphere, which combines recreation, creativity and the use of photography as a means of remembering and expressing impressions. This topic examines the interaction between tourism activities and photography, which is a key element in the perception of travel, the innovative nature of photo tourism, its impact on the development of the tourism business, and the differences from traditional forms of travel. The role of social networks and technologies in the popularization of photo tourism and its influence on the formation of the cultural image of different regions is analyzed.

In the process of research, the main indicators that characterize photo tourism and the state of its innovative environment in Ukraine were established. The work defines the theoretical and methodological principles of defining the concept and role of photography in tourism, the history of the development, and the content of the concept of "phototourism". The main regulatory and legal principles, innovative directions, and modern practices of photo tourism in the tourism sphere are analyzed. The world experience in the organization of photo tourism and the current state of development in this area is studied. Also, the tourism potential of Ukraine regarding the provision of photo services and the development of innovations was analyzed. In particular, the development of photo tourism and features of photo tours and their financial and economic indicators are characterized. Problems and prospects for developing photo tourism and ways to increase tourist opportunities in Ukraine have been identified. An innovative photo project in the Carpathian region "Through the Lens Prism" was developed.

Keywords: photo tourism, tourist potential, innovations, photo project "Through the Lens Prism".

ПАНЬКІВ, Н., & СКРИПНИК, М. (2023). ФОТОТУРИЗМ, ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ НАПРЯМОК РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ СФЕРИ. *Development Service Industry Management*, (4), 166–180. [https://doi.org/10.31891/dsim-2023-4\(27\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2023-4(27))

PANKIV, N., & SKRYPNYK, M. (2023). PHOTO TOURISM AS AN INNOVATIVE DIRECTION OF TOURISM DEVELOPMENT. *Development Service Industry Management*, (4), 166–180. [https://doi.org/10.31891/dsim-2023-4\(27\)](https://doi.org/10.31891/dsim-2023-4(27))

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

Сучасні тенденції суспільного розвитку викликали появу нових форм туризму, і однією з них став фототуризм. Цей вид туризму широко розповсюджений у країнах Європи, проте в Україні він тільки на початковому етапі активного освоєння та розвитку. Дослідження фототуризму стає особливо актуальним, оскільки цей напрям туристичної діяльності в нашій країні вважається новим і мало вивченим, маючи при цьому значний потенціал для подальшого розвитку. Фототуризм є не лише засобом збереження подорожей у вигляді фото, але й інноваційним напрямком розвитку туристичної сфери, який об'єднує культурний обмін, візуальне мистецтво та екологічну свідомість.

Враховуючи сучасні, часто негативні тенденції впливу туризму на довкілля, фототуризм може забезпечити сталість та рівновагу між розвитком туризму та збереженням природи та культурних цінностей. Фототуризм сприятиме розвитку туристичної сфери, збільшуючи її привабливість, розкриваючи потенціал регіонів та сприяючи економічному та культурному розвитку. Даний вид туризму може створювати унікальний туристичний досвід, надаючи можливість туристам запам'ятовувати та ділитися своїми враженнями через фотографії. Підтримувати, сприяти екологічно стійким формам відпочинку, стати ефективним інструментом для створення позитивного іміджу для регіонів країни. Отже, тема дослідження є актуальною.

Формулювання цілей статті

Об'єктом дослідження є фототуризм, як один із інноваційних та новаторських напрямків розвитку туристичної сфери. *Предметом дослідження* є моніторинг і організаційні засади, особливості функціонування фототуризму в Україні та шляхи підвищення його туристичних можливостей. *Метою роботи* є визначення сучасних тенденцій розвитку фототуризму в світі, так і зокрема перспектив в Україні, як ефективного та конкурентоздатного виду туризму. Тому, обґрунтування науково-практичних засад, застосування яких забезпечить успішне вирішення зазначених питань. *Виходячи з мети, було визначено наступні завдання:* Обґрунтувати теоретичні засади фототуризму в контексті інноваційного розвитку туристичної сфери; Виявити сутність та роль фотографії в туризмі та дослідити історію і сучасні практики фототуризму; Проаналізувати туристичний потенціал та динаміку фототуризму в світі, та в Україні; Визначити проблеми фототуризму в Україні та запропонувати шляхи їх вирішення; Розглянути перспективні напрямки розвитку і варіанти вдосконалення галузі фототуризму в Україні; Розробити інноваційний фотопроєкт в Карпатському регіоні «Крізь призму об'єктива»

Методи дослідження – методологічною основою роботи є загально-наукові та спеціальні методи, зокрема, теоретичного аналізу інформаційних джерел; аналізу статистичних даних; емпірично-теоретичний метод моделювання; метод порівняльного аналізу та описовий метод.

Основними джерелами, на яких базується дослідження, є праці вчених, які досліджували такі теми: Фотографія як візуальний засіб презентації досліджується в працях П. Бурдьє, Р. Беккера, С. Зонтаг, М. Хілла. Особливості та функції фотографії в туризмі і подорожі та питання щодо фототуризму в контексті інноваційного розвитку розглядаються у публікаціях: З. Бауманом, Дж. Уррі, В.І. Ільїним. Певні загальні аспекти, а також особливості фототуризму вивчають вітчизняні автори: О. Бейдик, С. Колодій, Н. Залевська, А. Білоус та ін.

Виклад основного матеріалу

РОЗДІЛ І. АНАЛІЗ ТУРИСТИЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ФОТОТУРИЗМУ У СВІТІ ТА В УКРАЇНІ

1.1. Сучасний стан та світові тенденції розвитку фототуризму

У світі фототуризм є не лише засобом документування подорожей, але й важливим аспектом власного творчого вираження. Цей тренд останнім часом продовжує трансформувати спосіб, яким люди подорожують та сприймають світ, а також впливає на розвиток туристичної індустрії в світі. Фототуризм є відносно новим напрямком туризму, але він так швидко набирає популярності. Це пов'язано з декількома факторами, зокрема: збільшення зацікавлення і популярності фотографії як хобі та професії; удосконалення технологій, які дозволяють робити якісні фотографії навіть з недорогих камер; розвиток соціальних мереж, які дозволяють ділитися фотографіями з широким загалом.

Основна ідея полягає в тому, щоб зафіксувати та поділитися враженнями від подорожей через фотографії, що робиться за допомогою різноманітних фотокамер або нових смартфонів. Однією з ключових причин популярності фототуризму є зростання важливості візуального змісту в соціальних мережах. Люди не лише подорожують, але й активно діляться своїми враженнями та емоціями через фотографії на платформах, таких як Instagram, Facebook, або Twitter. Це сприяє створенню великого обсягу віртуальних подорожей, які впливають на імідж різних місць та привертають увагу і залучають нових туристів.

Сучасний фототуризм характеризується такими тенденціями:

- Зацікавлення тематичними фототурами. Туристи все частіше вибирають фототури, які присвячені певній тематиці, наприклад, фотографії дикої природи, архітектури, культури або певного регіону.

- Розвиток інфраструктури фототуризму. Туристичні оператори та агенти все частіше пропонують фототури, які включають в себе не тільки фотографування, але також проживання, харчування, транспорт та інші види послуг.

- Популяризація фототуризму в соціальних мережах. Фототуристи тепер все частіше використовують соціальні мережі для того, щоб ділитися своїми фотографіями та розповідати про свої подорожі.

Ці тенденції можуть вплинути на розвиток фототуризму в майбутньому, зокрема на:

- Зростання популярності фототурів з фокусом на дикій природі. Ці тури будуть пропонувати туристам унікальні можливості побачити дику природу у її звичному середовищі.

- Розвиток фототурів у регіонах, які раніше не були популярними для фотографів. Ці тури будуть допомагати туристам відкривати для себе нові місця та культури.

- Зростання популярності фототурів, які спрямовані на навчання та розвиток фотографічних навичок. Ці тури будуть пропонувати туристам можливість вчитися у професійних фотографів та покращувати свої навички.

Світовий ринок фототуризму оцінюється в кілька мільярдів доларів США. Найбільшими ринками фототуризму є Сполучені Штати Америки, Європа та Азія. Серед популярних напрямків фототуризму в світі для стріт-фотографії та жанрових зйомок виділяється саме Європа. Колоритними фотолокаціями вважаються Париж, Рим, Амстердам, Мадрид, Прага, Лісабон. У пейзажних турах першість належить екзотичним напрямкам: Південно-Східна Азія, Середня Азія, Близький Схід, Центральний Азія, Індія, Тибет, Китай, Непал, Ефіопія, Бутан і Малайзія. А також цікаві численні пункти призначення такі як Південна Америка, Австралія, Ісландія [3].

Основні аспекти фототуризму в світі:

- Популярні напрямки: деякі місця світу відомі своєю фотографічною привабливістю. Наприклад, Париж з Ейфелевою вежею, Мачу-Пікчу в Перу, Колізей в Римі та інші туристичні пам'ятки, які привертають увагу фотографів з усього світу.

- Фотоекспедиції та тури: існують спеціальні туристичні програми та фотоекспедиції, спрямовані на задоволення потреб фотографів. Такі тури можуть включати професійних фотографів, як інструкторів та надавати можливості для отримання унікальних знімків.

- Спеціальні заходи і конкурси: багато міст організують ці дійства для привертання уваги туристів-фотографів. Це може включати в себе різні світлові ігри, фестивалі і ярмарки та інші цікаві події.

- Соціальні мережі і блоги: фототуризм вже давно активно підтримується соціальними мережами та туристичними блогами. Туристи діляться своїми фотографіями та історіями про подорожі, створюючи цікавий контент для інших людей та інспіруючи їх відвідати ті ж самі місця.

- Екологічний аспект: зростає увага до екологічних питань у фототуризмі. Туристи-фотографи тепер все більш свідомі щодо впливу подорожей на природу, а також, організатори турів стараються розвивати екологічно відповідальні підходи до фото подорожей.

Фототуризм відкриває можливості для того, щоб пізнати нові культури, ділитися враженнями та практичними навичками фотографії, також сприяти розвитку туристичної індустрії в цікавий спосіб. Беручи до уваги сучасну тенденцію в індустрії туризму, можна знайти ряд організацій, які пропонують спеціальні тури, спеціально розроблені для любителів фотографії, до місць, які мають величезний розмах у різних видах фотографії. Такі організації, як Toehold, Travelling lens, National Geographic Expeditions тощо, а також багато відомих фотографів щороку організують пакетні тури з низьким або дуже високим бюджетом до різних куточків світу з обмеженою кількістю туристів, щоб приділити максимальну увагу кожній людині.

До прикладу, фототуризм в Ізраїль, Туреччину, Марокко, Туніс – доволі привабливі з точки зору пейзажної та вуличної зйомки. Існують і екзотичні напрямки, до яких відносяться: Мексика, Японія, Куба, Перу, Китай, В'єтнам, Індія, Непал, в які відправляються, як правило, професійні фотографи, тому що дані країни є чудовим і цікавим місцем для репортажної зйомки, якою через недостатній досвід не займаються фотографи-початківці. Також, досить затребуваними і популярними стали країни СНД та Східної Європи: Грузія, Азербайджан, Вірменія та Україна, які підходять для архітектурного виду зйомки [3].

Представляю ще одне цікаве дослідження - найбільш фотографовані туристичні пам'ятки у світі - Ейфелева вежа, розташована в Парижі, Франція, понад 5 мільйонів людей зробили фото цієї знаменитої пам'ятки, щоб опублікувати його в Instagram. Вежа є національною визначною пам'яткою та культурним символом країни і відома на цілий світ, вежа повністю доступна для відвідувачів із будь-якими можливостями. Екскурсії пропонують аудіосигнали та перекладачів. Відвідувачі мають можливість піднятися на вершину сходами або ліфтом. Другим найбільш фотографованим у світі є Біг-Бен у Лондоні, Англія. Біг-Бен - дуже відома годинникова вежа Вестмінстерського абатства, знаменита своїм величезним дзвоном, який щогодини показує час - серією гучних ударів. Третій у цьому списку - Лувр у Парижі, Франція. Величезний художній музей, але більшість людей впізнають його за фотографіями його чіткої трикутної скляної піраміди, яка розташована у внутрішньому дворіку музею та служить входом. Лувр працював з архітектором І. М. Пеем, який спроектував культову, легко впізнавану будівлю, яку варто сфотографувати. Четвертий є Колізей в Італії, однією з головних туристичних визначних пам'яток Риму, що щорічно приймає близько семи мільйонів

відвідувачів. Регулярно влаштовуються змінні виставки, які стосуються культури та пізнання Стародавнього Риму. П'яте місце займає найвідоміші єгипетські піраміди, є ті, що знайдені в Гізі, на околиці Каїра. Кілька пірамід Гізи вважаються одними з найбільших споруд, коли-небудь побудованих [5].

З тих пір, як камери смартфонів стали такими ж або навіть кращими ніж більшість камер масового ринку, прослідковується тенденція, що багато людей не бачать сенсу носити з собою додатковий пристрій. Якість фотографій зі смартфонів покращилася на світлові роки з перших днів появи iPhone, оскільки сучасні смартфони не лише оснащені оптичними лінзами високого класу, але й мають достатню обчислювальну потужність для оптимізації зображення в реальному часі. Також, варто зазначити, що розвиток соціальних мереж має вагомий вплив на даний вид туризму і робить фотографування все більш популярним, особливо серед молоді. З'являється і часто популяризується такий напрямок, як блогінг, де особлива увага приділяється саме фото. Жага до прагнення користувачів заповнити свої профілі якісним і цікавим контентом, який охопить велику аудиторію. Дані інтернет-ресурси відіграють визначну роль у розвитку вітчизняного фототуризму, так як вагомий вплив фотографії у різних варіантах поширення засобів масової інформації на туристів, а також вони містять фотографії для отримання інформації. Даний вид туризму також зосереджений на представленні реальної картини, фотографії зроблені з гарних ракурсів різних визначних пам'яток. За допомогою фото представляється унікальність туристичних місць відповідно до туристський перспектив, можна дати цілісну відповідь на питання, чи здатна фотографія показати всі символи місця чи ні.

1.2. Загальна характеристика фототуризму в Україні та пропозицій на туристичному ринку послуг

Фототуризм для України є новим інноваційним видом туризму, от лише поступово набуває популярності завдяки багатству культурної спадщини країни, красі природних та історичних пам'яток. Україна має великий потенціал для розвитку фототуризму, варто зазначити різноманітну природу, архітектуру, культуру та традиції, які можуть зацікавити фототуристів. Пропозиції на туристичному ринку можуть включати готові тури з фотографічним супроводом, оренду обладнання для фотозйомки, тематичні фотоекспедиції або індивідуальні тури для любителів фотографії. Важливо також враховувати потенційний вплив на природу та культурну спадщину та працювати над збалансованістю між розвагами та екологічними цілями.

Разом з тим, варто зазначити, що незважаючи на перевагу візного напрямку вітчизняного фототуризму, на території України існує велика кількість місць, які завдяки належному маркетинговому просуванню можуть зацікавити як вітчизняних так і зарубіжних фототуристів. Серед таких можна виокремити:

- пам'ятки архітектури та містобудування (замки і фортеці Західної України, архітектура таких величних міст, як Київ, Львів, Одеса, Чернівці);
- унікальні пам'ятки природи (заповідники і заказники в Карпатах, степова Україна, печери, озера, річки, ліси);
- свята, народні гуляння, фестивалі, культура українського народу [6].

В Україні наперед перспективнішими для розвитку фототуризму є Українські Карпати та Крим. Втративши тимчасово доступ до Криму, Україна втратила 30% свого туристичного та рекреаційного потенціалу, він приваблював туристів субтропічним кліматом свого південного узбережжя. Сьогодні фототури активно реалізуються можуть лише в західних регіонах країни. В об'єктиві фотокамери потрапляє переважно історико-культурна спадщина – замки, фортеці, палацові комплекси. Другий вектор розвитку фототурів в Україні становлять, ландшафти Карпатських гір. Виділено також найбільш цікаві природні локації, які в майбутньому можуть стати альтернативною основою фототурів в межах України.

Варто окреслити основні, загальні аспекти фототуризму в Україні:

- Культурна спадщина: Україна має вражаючу культурну спадщину, представлену старовинними містами, замками, церквами та палацами. Такі місця, як Львів, Київ, Луцьк, Острог, пропонують безліч фотографічних можливостей.
- Природна краса: Карпати, Кримські гори, Кримське узбережжя та інші регіони України мають унікальні природні пейзажі, які зацікавлять фотографів. Весняні квіти на полях, осінній колорит лісів, гірські вершини - усе це створює чудові фото моменти.
- Історичні пам'ятки: Замки, фортеці, старовинні міста та селища є частою темою для фототуризму в Україні. Наприклад, Золота підкова Львівщини, Кам'янець-Подільська і Хотинська фортеці та острів Хортиця.
- Фольклор та традиції: Українські обрядові звичаї можуть стати цікавим об'єктом для фотографії, наприклад, національні свята, ярмарки, традиційне вбрання та ремесла.
- Кулінарія: Фототуризм також може включати кулінарні шедеври. Спробувати традиційну українську кухню та зафіксувати особливі враження фотографіями національних страв та ресторанів.
- Фотоекспедиції та майстер-класи: Організація фотоекспедицій та майстер-класів від професійних фотографів може стати привабливим додатком до турів, де учасники можуть вивчити нові навички та відкривати нові ракурси для фотографії.

• Екологічна відповідальність: зацікавлення до екології може вплинути на організацію фототурів з екологічно відповідальним підходом, сприяючи збереженню природи та культурних об'єктів.

Популяризація фототуризму в наш час відбувається через інтернет ресурси, професійних фотографів та компаній, які займаються організацією фототурів. До найбільш відомих українських компаній, що пропонують своїм клієнтам фототури відносяться «Phototours», «Phototravel», «Accord tour», Київська школа фотографії та інші.

Україна – мальовнича країна: різноманітність її ландшафтів та кількість фотогенічних об'єктів, як рукотворних, так і створених природою, вражає. Статистика щодо фототуризму свідчить, що відсоток мандрівників, які проявляють інтерес до фототуризму, щороку збільшується. Станом на 2023 рік, під час опитування 59% мандрівників заявили, що в присутній інтерес до даного виду подорожі (рис 1.1.).

Опитування 2023 року показало, що 23% респондентів вперше чують про даний вид туризму. Натомість, 10% на даний момент розглядають варіант фототуру і 8%, що їх не цікавить даний формат подорожі.

В Україні з'являється все більше туристичних компаній, які пропонують фототури, це робить такий вид відпочинку більш доступним і привабливим для мандрівників. Фототуризм в Україні пропонує широкий спектр можливостей для фотографів всіх рівнів майстерності, бо тут можна знайти маршрути як для початківців, так і для досвідчених фотографів. Фототури можуть бути одноденними, багатоденними або навіть тижневими, вони можуть включати в себе як пішохідні маршрути, так і подорожі на автомобілі.

Рис. 1.1. Частка мандрівників щодо зацікавлення фототуризмом в Україні

*розроблено авторами на основі [1].

До прикладу, історії трьох фотографів з України, талантом яких захоплюються і цінують, як на Батьківщині, так і закордоном, творчість і бачення людей, котрі формують українське фотомистецтво міжнародного рівня.

Олександр Ладанівський - доволі відомий travel-фотограф та блогер, він має понад 200 тисяч підписників в Instagram та співпрацює з Discovery. Займається організацією мандрівок в екзотичні куточки світу, зокрема, Норвегію, Ісландію, Фарерські острови та неординарні місця планети, і тим самим зацікавлює своїми захопливими фотозвітами з подорожей, якими ділиться у своїх соцмережах. Кадри автора збирають тисячі лайків і репостів, причому навіть серед зірок першої величини. Також, значущим досягненням фотографа є перша весільна фотосесія за Полярним колом на Лофотенських островах.

Євген Малолетка - український фотокореспондент, мандрівник фото якого публікували такі провідні видання, як Time, The New York Times, The Washington Post, The Independent, Newsweek. Він висвітлював та фіксував всі найважливіші події в Україні, починаючи від Революції гідності до пандемії COVID-19. Також, став широко відомим завдяки фоторепортажам про російське вторгнення в Україну, фото для Associated Press про блокаду Маріуполя дали великий розголос, зокрема обстріл пологового будинку. Знімки надали неспростовні докази руйнувань і людських страждань, які росія намагалася заперечити. А фото розбомбленого пологового шокували весь цивілізований світ і стали одним із символів цієї війни.

Мстислав Чернов є штатним фотокореспондентом Associated Press, режисером та письменником, він почав кар'єру з художньої, документальної та тревел фотографії. Разом з Євгеном Малолеткою з кінця лютого 2022 року працював у Маріуполі, фіксуючи обстріли, роботу лікарів і численні жертви мирних мешканців, всі руйнування які відбуваються, транслюючи поточну ситуацію на весь світ. Його знімки з'являлися у топових міжнародних медіа: The New York Times, The Washington Post, The Wall Street Journal, Forbes, The Guardian, The Daily Telegraph та ін. [14].

Варто розглянути також найкрасивіші місця України, які зацікавлюють туристів, саме на тих локаціях виходять неймовірні фото. З усіх фортець та замків варто виділити три доволі фотогенічні: Кам'янець-Подільська, Хотинська та Аккерманська, їх можна знімати без дронів та професійних фотоапаратів, вранці та

ввечері, влітку та взимку – завжди буде гарно. А Кам'янець-Подільську фортецю є сенс фотографувати і вночі, якщо камера телефону дозволить - підсвічування підкреслює переваги її архітектури та монументальності.

Виходять чарівні кадри на озері Синевир, чарівні пейзажі приваблюють туристів, мальовничі ліси та гори, що оточують озеро просто захоплюють своєю красою. Щоб досягти тут максимально ефектних знімків, варто просто обирати малолюдний час (раннього ранку в будні дні, міжсезоння, тощо).

Прекрасний так званий "Тунель кохання", розташований поблизу селища Клевань на Рівненщині. Головна його цінність та особливість стіни тунелю – це дерева, які впритул стоять до рейок, арочної форми верхів'яття, утворено вантажним поїздом, що проходить там щодня. Фото в тунелі завжди виходять особливими: об'єкт сам по собі дуже цікавий та кінематографічний, освітлення, додає йому казковості і неповторності.

Також, великою популярністю користується останні декілька років одеський арт-об'єкт "Дім сонця" (Domus solis) автором є Михайло Рева. Символічний, чарівний портал (бронзові двері), що відчиняє шлях до сонця та моря, або ж навпаки, впускає сонце до міста, розташований на набережній пляжу "Ланжерон". В будь-яку пору року скульптура чудово виходить у кадрі завдяки морю, небу та сонцю на задньому плані.

Також, особливо цікавою, драматичною фотолокацією є Чорнобильська зона відчуження, але через військовий стан в країні і попередні події, які там трапились, на даний момент часу немає можливості її відвідати. Захоплюючі кадри, зроблені у Прип'яті та на Чорнобильській АЕС, пейзажі покинутого міста, що руйнується, натюрморти із залишених поспіхом речей, замальовки роботи електростанції. Вони популярні серед фотолюбителів, бо дають змогу передати різні сенси без додаткової штучної стилізації, відтворити стан спустошення і відчуженості [8].

Фототуризм в Україні - це чудовий спосіб поєднати відпочинок з улюбленим хобі, він дозволяє побачити красу України з нового ракурсу і отримати незабутні враження. Є новим в Україні напрямом туризму, однак доволі перспективним і потребує подальшого розвитку, має багато нюансів в організації, які не всі вітчизняні туристичні фірми можуть забезпечити. На даний час українські туристичні компанії пропонують фототури, однак вагомою проблемою є те, що розвивається лише виїзний напрям, а потенційними клієнтами є переважно вітчизняні фотографи, які не можуть собі дозволити закордонні фототури. Слід зазначити, що Україна має дуже великий потенціал та є перспективною для розвитку в'їзного фототуризму, адже її природа надзвичайно красива і захоплююча. Але принаймні подальше дослідження фототуризму дозволяє перейти на більш високий рівень організації турів, дає можливість залучити якомога більшу кількість туристів, підвищити конкурентоспроможність туристичних фірм [2].

1.3. Дослідження фінансово-економічних показників і особливостей розвитку фототуризму

Фототуризм як новий вимір індустрії туризму повільно набирає обертів, успіх даного виду безпосередньо пов'язаний з популярністю фотографії в масах. З технологічним розвитком у сфері камери та оптики спостерігається, що фотографія стала невід'ємною частиною нашого повсякденного життя.

Фототури мають ряд особливостей, які відрізняють їх від інших видів туризму, до прикладу:

- можуть бути досить витратними, крім вартості туру, фототуристи повинні враховувати витрати на фотоапарат/смартфон з гарною камерою, об'єктиви, штатив та інший інвентар.
- вимагають певних знань і навичок у фотографії, фототуристи повинні мати базові знання про те, як користуватися фотоапаратом і як компоувати кадри.
- можуть бути небезпечними, якщо розглядати подорожі в дику природу фототуристи повинні бути обережні і дотримуватися правил безпеки.

Графік турів розробляють і планують так, щоб фотографи могли повною мірою використовувати умови освітлення. Золота година – це період часу, коли сонце знаходиться низько над горизонтом. Це відбувається вранці, безпосередньо перед сходом сонця, і ввечері, безпосередньо перед заходом сонця. У цей час сонце випускає більше довгохвильового світла, яке має більш м'який, золотистий колір. Це робить його ідеальним для фотозйомки, оскільки створює більш лагідні та мальовничі ефекти. Також, денний час відведений для проведення різноманітних майстер-класів, лекцій і для аналізу готового відзнятого матеріалу, обробку та обговорення планів та підсумків дня, а також, звісно відпочинок. Під час проведення фототуру групу фототуристів веде зазвичай один або два досвідчених фотографа-гіди, які допомагають кожному пізнати і відкрити для себе секрети туристичної фотозйомки, підказати нюанси пов'язані з особливістю місця і ракурсом зйомки. Більшість таких фото програм передбачає в собі, як теоретичні заняття з художньої фотографії, так і виконання туристами практичних завдань на основі набутих знань.

Однією із особливостей реалізації професійного фототуру є це наявність у фототуристів спеціалізованої фототехніки: фотоапарат із одним або декількома на вибір об'єктивами; карту пам'яті або фотоплівку для зберігання фото на носії; захисні, спеціальні фільтри для об'єктива (за потреби); зручна, вмістка сумка або рюкзак для перенесення фотоапаратури; в тривалих фототурах для ефективності, бажано мати з собою ноутбук або спеціальний накопичувач, куди будуть зберігатися відзняті кадри [12].

Ефективність інноваційної діяльності, зокрема забезпечується вибором наступних етапів реалізації інноваційного туристичного продукту, в даному випадку — фототуру. На першому етапі проводиться дослідження ринку туристичних послуг. Мета дослідження полягає в тому, щоб зрозуміти вимоги споживачів,

вивчити потенційних конкурентів, пропозицію туристичних продуктів на ринку, на основі чого потім окреслити основні характеристики нового туристичного продукту. На цьому етапі формується уявлення про новий вид послуги, тобто визначається цільова спрямованість туру з орієнтацією на певну групу споживачів; розроблено орієнтовний зміст туристичного продукту. Такі ідеї можуть включати відкриття нового туристичного напрямку, створення нового туру або внесення змін до існуючого маршруту, впровадження нових типів технологій чи комунікацій. Важливо передбачити, чи має ідея створення нового продукту достатні переваги, щоб виправдати витрати на її реалізацію. На цьому етапі також визначаються стратегічні вимоги, яким повинна відповідати ідея нового продукту, наприклад збереження частки ринку або збереження лідируючих позицій у сфері нових технологій. На другому етапі розглядаються можливості реалізації ідеї на практиці, оцінюється наявність у туристичного підприємства науково-технічних, матеріальних та кадрових ресурсів. Також здійснюється пошук матеріальних цінностей, кадрового та фінансового забезпечення, підбір постачальників і партнерів. Проведено і виконано попередню економічну та цінову оцінку інвестиційних можливостей підприємства. На третьому етапі здійснюється створення дизайну нового туристичного продукту та його впровадження. Цей етап - матеріалізація ідеї чи задуму в конкретний продукт зі своїми характеристиками, який має відповідати вимогам туристів і можливостям туроператора. Необхідно сформулювати набір послуг, що складають туристичний продукт: основні послуги (проживання, харчування, транспорт, медичне страхування), додаткові та спеціалізовані послуги. Після цього проводиться експериментальна перевірка туристичного продукту: презентація, пробний продаж, оцінка майбутнього попиту та конкурентоспроможності. На цьому етапі також виявляються недоліки та приймаються рішення щодо підвищення якості туристичного продукту та надання йому завершеного вигляду. З метою зовнішньої експертної оцінки та подальшого вдосконалення нового туристичного продукту сучасні турфірми часто залучають партнерів для ознайомчої поїздки. Серед важливих завдань третього етапу – визначення ризиків для впровадження нового туристичного продукту. Перш за все, необхідно визначити ризики та їх важливість, оцінити ймовірність їх виникнення та основні наслідки і загрози. На четвертому етапі здійснюється моніторинг щодо впровадження інноваційного туристичного продукту та прогнозування змін. На цьому етапі інноваційного циклу реалізується комплекс заходів щодо просування туристичного продукту та передачі його споживачеві. Також завоювання налагодженої присутності на ринку за допомогою системи рекламних кампаній, прямого маркетингу, стимулювання збуту, зв'язків з громадськістю.

Інноваційний цикл замикається за умови, що суб'єкт туристичної структури починає активно використовувати інноваційний туристичний продукт у своїй діяльності та отримує економічні вигоди. Втілюючи модель реалізації інноваційного туристичного продукту, туристичне підприємство має суттєво змінити свою виробничу діяльність. Змінивши цілі, які ставить перед собою підприємство, удосконаливши підходи до роботи з клієнтами, критично проаналізувавши зовнішні виклики, які часто перешкоджають реалізації інноваційних продуктових проєктів. Ефективність інноваційного процесу залежить як від правильного вибору принципів інноваційної політики, так і від розробки форм та методів організації інноваційного процесу. (табл. 1.)

Таблиця 1.

Фінансово-економічні показники фототуризму в Україні

Показники	2022	2023	2024(прогноз)
Кількість фототуристів, осіб	20 000	30 000	40 000
Прибуток від фототуризму, млн. грн.	1 млн.	1,2 млн.	1,5 млн.
Вклад фототуризму в ВВП України, млрд. грн.	0,1	0,15	0,2
Залучення іноземних інвестицій у фототуризм, млн. \$	3	5	7
Зайнятість у сфері фототуризму, осіб	5 000	7 000	9 500

**сформовано авторами на основі [4].*

Фінансово-економічні показники фототуризму в Україні свідчать про те, що цей напрямок туризму має позитивну динаміку розвитку. У 2024 році прогнозується зростання кількості фототуристів на 10%, а прибутку від фототуризму - на 15%. Це пов'язано з такими факторами як: Популяризація фототуризму в Україні, планується проведення низки інформаційних кампаній, які будуть спрямовані на певне інформування та поширення ідеї фототуризму в країні. Також, важливу роль відіграє розвиток інфраструктури для даного виду туризму, планується будівництво нових фотолокацій, фотогалерей, тощо. Ситуація з безпекою в Україні непевна через війну виникає постійна небезпека, і цей вид туризму на даний момент поширюється винятково на західні області країни. За прогнозами, у 2024 році фототуризм в Україні може принести дохід у розмірі 1,9 млрд. грн. та задіяти понад 25 000 осіб. Це буде сприяти розвитку економіки України та створенню нових робочих місць.

Основними витратами при організації фототуру є:

-
- Ціна туру включає в себе: проживання, харчування, транспорт та інші види послуг, які надаються туристичною компанією.
 - Вартість інвентарю, фототуристи повинні мати необхідний інвентар для фотографування, кошти за інвентар можуть становити від декількох тисяч гривень до декількох десятків тисяч гривень.
 - Додаткові витрати можуть включати в себе вартість медичної страховки, візи, туристичних зборів і т.д.

Роль професійного туристичного фотографа виходить за рамки просто зйомки красивих пейзажів і знакових пам'яток. Це передбачає встановлення значущих зв'язків із місцевим населенням, що може значно підвищити якість роботи. Спілкування з місцевими жителями може стати золотою жилою для фотографів, які прагнуть зробити справжні знімки. Цей простий обмін може надати унікальне уявлення про життя місцевих жителів, яке можна перекласти на переконливі фотографії, які розповідають реальну історію. Це розуміння та зв'язок виходять за рамки простого фотографування, воно оживляє об'єкт, роблячи зображення більш вражаючим і привабливим.

Крім того, встановлення стосунків з місцевими жителями може відкрити двері до прихованих місць, які більшість туристів ніколи не бачать. Ці глухі місця часто пропонують приголомшливі візуальні можливості, які можуть значно розширити портфоліо фотографій. Спілкуючись із місцевими жителями, фотографи можуть не лише зафіксувати справжню суть місця, але й відкрити його приховану красу, завдяки чому їхні роботи виділяються серед натовпу. Також, добре знання культурних традицій і норм дає фотографам можливість передбачати та фіксувати захоплюючі моменти чи події. Це передбачення може бути недооціненим, оскільки воно може призвести до створення справді унікальних та цікавих зображень. Ці знімки, пронизані культурним розумінням, не лише фіксують момент часу, але й розповідають історію, яка глибоко вкорінена в культурі, яку вони представляють.

Фототур дає можливість приєднання до фотографічних груп є вигідним кроком для фотографів, оскільки це дозволяє їм вчитися на досвіді інших і покращувати власні навички. Можливість співпраці є ще однією перевагою нетворкінгу. Так як, фотографи в подальшому можуть працювати разом над проектами, обмінюватися ресурсами та ідеями. Спільна праця може містити будь-що, від обладнання до рекомендацій щодо розташування, це не тільки заощаджує кошти, але й знайомить фотографів з новими місцями та технікою зйомки. Фотографія подорожей може бути потужним інструментом для просування відповідального туризму, це щось більше, ніж просто створення приголомшливих зображень, передавання суті місця, його людей і способу життя. І робити це відповідально означає поважати навколишнє середовище, місцеву культуру та її людей, фототуризм це про сприяння відповідальному туризму за допомогою фотозйомки подорожей: відіграє важливу роль у формуванні уявлень про різні культури та місця.

Очікувана фінансово-економічна результативність туристичної індустрії залежить від обраної тактики, а також стратегії розвитку. Значущий вплив має економічний клімат, який буде встановлено у взаємовідносинах суб'єктів туристичної індустрії, як між собою, так і забезпечитись підтримкою держави. Механізм формування таких договірних відносин сьогодні знаходиться у початковій стадії зародження і становлення, а розвиток туристичної сфери та нових інноваційних видів туризму має опиратись на новітні, інноваційні методи господарювання. Організаційні структури дають економічну свободу виробником турпродукту і турпослуг, щоб в умовах конкуренції, забезпечити ефективне насичення ринку туристичних послуг та сприятиме соціально-економічному прогресу території. Отже, процес розвитку фототуризму є результатом науково-технічного прогресу, зростання інновацій та пізнавальних потреб людей. А наявність багатого історико-культурного потенціалу, природно-рекреаційного багатства більшості країн світу, окремі з яких не належать до високорозвинених. Зокрема, Україна приклавши зусилля має змогу завоювати серйозні позиції на світовому туристичному ринку запроваджуючи новітні концепції. Для подальшого розвитку фототуризму в умовах глобалізації необхідно удосконалювати моделі та стратегії туристичної політики країн, нормативно-правову базу, форми міжнародного співробітництва згідно глобальних загроз, викликів і тенденцій суспільства.

РОЗДІЛ II. ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ТУРИСТИЧНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ ФОТОТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

2.1. Проблеми фототуризму в Україні та шляхи їх вирішення

Туристична сфера завжди є і залишається одним з головних ініціаторів в освоєнні та впровадженні новітніх технологій, проте, на даний момент в кризових умовах сьогодення для більш швидкого, комфортного та якісного обслуговування в туристичному бізнесі ще потрібне інтенсивніше посилення всіх залучених інноваційних процесів. Вдалим прикладом є інноваційний напрям туризму, що останнім часом активно розвивається та набуває популярності, можна вважати фототуризм. Він є сучасним прикладом продуктивних інновацій, які зокрема орієнтовані на реалізацію концепції екологічно відповідального туризму, саме через низький рівень його впливу на навколишнє середовище [7].

Фототуризм є відносно новим напрямом туризму в Україні, який швидко набирає популярності. Однак, як і в будь-якій іншій сфері, зокрема у фототуризмі існують певні проблеми, які необхідно оперативно вирішити для подальшого розвитку цього напрямку.

Серед проблем фототуризму в Україні можна виділити такі основні:

- Недостатня інформованість про фототуристичні можливості України. Багато потенційних туристів навіть не знають, що в Україні є багато цікавих місць для фотографування.

- Нерозвинена інфраструктура фототуризму, у багатьох місцях України відсутні необхідні умови для комфортного проведення фототурів, наприклад, дороги, зручні місця для зупинки, доступ до електроенергії та води, тощо.

- Неотримання належної підтримки з боку місцевих громад, фототуризм має значний потенціал для розвитку економіки України, однак як держава, так і місцеве населення не надає достатньої підтримки цьому напрямку.

Для вирішення цих проблем необхідно взяти таких заходів:

- Розробка і реалізація інформаційних кампаній, які популяризують фототуризм в Україні. Ці запроваджені кампанії повинні бути спрямовані на широку аудиторію, включаючи потенційних туристів, різних представників туристичної індустрії та місцевих органів влади.

- Розвиток інфраструктури фототуризму, так як цей напрямок передбачає створення спеціальних відведених місць для фотографування. То необхідно забезпечити доступ до електроенергії, тепла та води у місцях, де проводяться фототури.

- Запровадження державної підтримки фототуризму. Це може включати надання пільгових кредитів для розвитку фототуристичної інфраструктури, надання грантів для проведення фототурів, тощо.

Розв'язання проблем фототуризму в Україні матиме позитивний вплив на розвиток туристичної галузі в цілому. Це сприятиме залученню в Україну нових туристів, створенню нових робочих місць та розвитку економіки країни.

Існує ряд загальних тенденцій та можливих проблем, які можуть впливати на фототуризм в будь-якій країні, зокрема і на Україну. Деякі з них можуть включати:

- Безпека та стабільність: нестабільна політична ситуація (війна), або зростання рівня кримінальності в окремих районах місцевості, тим самим може зменшити привабливість країни для потенційних туристів, включаючи тих, хто цікавиться фотографією.

- Низький рівень інформаційної підтримки: відсутність детальної інформації про фотографічні локації, доступність технічних порад для фотографів, або відсутність спеціальних заходів для фотографічних турів може призвести до зменшення інтересу фотографів до країни.

- Екологічні питання: безоглядна і халатна діяльність туристів може негативно впливати на природне середовище, зокрема, якщо фотографи не дотримуються правил щодо залишення без сліду і захисту природних резерватів.

- Культура і чутливість: фототуристи повинні бути свідомі та поважати місцеву самотність, започатковані традиції, щоб уникнути конфліктів і негативного впливу на місцеве населення.

- Забруднення та перенаселення: популярні фотографічні місця можуть стикатися з такими проблемами, це може впливати на якість фотозйомки та загальне враження туристів.

Ці проблеми варто враховувати при розвитку та підтримці фототуризму в Україні, спрямовуючи зусилля на покращення інфраструктури, збереження природи та культурної спадщини, а також на підвищення інформаційної підтримки та безпеки для туристів.

Очікується, що після перемоги у війні проти російської агресії Україну відвідуватимуть люди з усього світу, що перетворить нашу країну на всесвітньо відому туристичну дестинацію. Отже, українське законодавство про туризм у післявоєнний період потребує подальшого вдосконалення. Проаналізували чинне законодавство про туризм в Україні виявлено основні проблеми, які потребують системного вирішення у післявоєнний період з огляду на повоєнні гуманітарні, соціально-економічні, інституційні та культурні виклики. У цьому контексті варто запровадити низку змін щодо вдосконалення законодавства України про туризм на національному та інституційному рівнях. Такі зміни мають в подальшому позитивно вплинути також й на інші соціально-економічні процеси відбудови повоєнної України.

І звісно, описуючи проблеми, варто звернутися до найглобальнішої на даний момент, враховуючи реалії - війни на території країни, яка триває вже такий довгий період часу, має безпосередній вплив. Військова фотографія, яку практикують авторитетні інформаційні агентства та видання, є однією з найбільш самосвідомих субкультур у журналістиці. Культурна близькість України для багатьох журналістів, які документують війну, здається, відсунула деякі з цих проблем на другий план. Зображення, які можна побачити в багатьох виданнях, особливо в газетах, досі дотримуються більшості правил розсудливості, які стали звичайними у військовій фотографії: обличчя часто затемнені або приховані, рука чи нога замінюють усе тіло. Існують сотні чи тисячі більш жакливіх зображень з України, які циркулюють і поширюють люди у соціальних мережах.

У той же час думка про те, що фотографувати жертв війни може бути експлуатаційною за своєю суттю, є аргументом серйозної ваги, коли між фотографами та людьми, яких фотографують, існує велика економічна або культурна прірва - не має значення в Україні. У Бучі та інших зруйнованих містах функція свідчення воєнної фотографії менш обтяжена турботами про конфіденційність, право власності та гідність. Фотографи, глядачі та ті, чий знімки створюються, здається, погоджуються: світ має це побачити!

Є принаймні два уроки, які можна винести із фотографій з України. Одна стосується нашої неспроможності включити, здавалося б, далекого «іншого» в наше непослідовне обурення війною та варварством. Інша полягає в тому, що воєнна фотографія все ще відіграє важливу роль у розширенні свідомості, і що ця війна, яка для багатьох здається близькою дому, може відновити силу фотографії, щоб розширити наше відчуття цього дому. Останніми роками Україна стала відомою в усьому світі не лише своєю культурою та історією, а й подіями, які вивели її в авангард світової спільноти. Проте, варто замислитись, скільки зараз коштує бренд «Україна» і як нинішні реалії впливають на його популярність. Саме комплексний підхід до вирішення проблем дозволить загально аналізувати туристичну сферу, можливість забезпечити уникнення подальших помилок, сприятиме формуванню розвитку туризму, посилить його вплив на економічний розвиток туристичних регіонів України та її становлення [16].

Отже, інновації, спрямовані на формування пропозиції відпочинку в межах країни та радіальних подорожей, а також діджиталізація всіх видів туристичного сервісу відповідають новим умовам існування туристичного ринку та мають стати драйверами відновлення вітчизняної туристичної галузі на найближчу перспективу. Ці шляхи вирішення можуть допомогти розвивати фототуризм в Україні та забезпечити йому сталий розвиток, зберігаючи при цьому всі природні та культурні цінності країни.

2.2. Перспективи розвитку та складові фототуризму в Україні

Фототуризм є відносно новим напрямом туризму в Україні, але він швидко набирає популярності, це пов'язано з декількома факторами: зростає популярність фотографії як хобі та професії. Його розвитку сприяє вдосконалення технологій, які дозволяють робити якісні фотографії навіть недорогими камерами на смартфонах, розвиток та активне поширення соціальних мереж, які дозволяють ділитися фотографіями з великим загалом. Фототуризм може бути різноманітним, може включати в себе подорожі до природних об'єктів, історичних пам'яток або культурних заходів. Також може бути спеціалізованим, наприклад, він може бути присвячений певному виду фотографії: як от пейзажній, портретній або репортажній фотографії. Так як має значущий потенціал для залучення в Україну нових фототуристів, створення нових робочих місць і їх збільшення та розвитку економіки країни.

Державне агентство розвитку туризму визначило нові, актуальні та ключові туристичні тренди, які будуть формувати подальший, майбутній розвиток туристичної галузі. Ці тенденції охоплюють широкий спектр аспектів, від екологічної стійкості та підтримки місцевих громад до популярності нових, менш відомих напрямків туризму. Однак, тепер стає очевидним, що смаки мандрівників світу істотно змінилися, повідомляє РБК-Україна з посиланням на прес-реліз Державного агентства розвитку туризму (ДАРТ).

Прогнозовані тенденції туризму майбутнього включають:

- Екологічна стійкість та комплексне сприяння екологічним ініціативам. «Екологічна стійкість» - це вже не просто гасло, а нагальна потреба, сучасні мандрівники віддають перевагу напрямкам, де наголошується на збереженні навколишнього середовища, відповідальному використанні всіх ресурсів та підтримці місцевих громад.

- Зросла популярність нових туристичних напрямків. Мандрівники постійно шукають нових, унікальних вражень, тому все частіше обирають менш відомі країни та регіони.

- Розвиток внутрішнього туризму. Висока інфляція та зростання цін на пальне призводять до подорожчання транспорту та проживання, тому сучасні туристи часто віддають перевагу подорожам у межах своєї країни. Це дозволяє їм більше дізнатися про місцеву культуру, традиції та кухню [17].

Наголошується, що під час подорожі туристи зазвичай насолоджуються та задовольняються трьома основними складовими: екзотикою, відпочинком (рекреацією) та природою. Розвиток фототуризму за якого споглядання за природою та насолода визначними пам'ятками відбувається переважно через об'єктив фотоапарату/камерою смартфона має дотримуватися низки сучасних вимог. Перспективи розвитку фототуризму в Україні є досить сприятливими, бо має унікальні природні, культурні та історичні об'єкти, які приваблюють і зацікавлюють фотографів з усього світу. Також, Україна є відносно недорогим напрямком для туризму, що є великим плюсом для фототуристів.

Ось деякі фактори, які сприятимуть розвитку фототуризму в Україні:

- Зростання популярності фотографії як хобі та професії, все більше людей у світі захоплюються фотографією, що створює позитивний попит на нові можливості для фотографування.

- Розвиток технологій, новітні інновації, такі як штучний інтелект, дозволяють та допомагають створювати більш якісні та креативні фотографії.

- Покращення інфраструктури туризму в Україні сприяє тому, що створює більш комфортні умови для туристів, у тому числі і для фототуристів.

Згідно з прогнозами, кількість фототуристів, які відвідують Україну, буде зростати в середньому на 10% щороку. Це призведе до зростання доходів від фототуризму та створення нових робочих місць у сфері туризму. Створення інформаційних ресурсів в даній сфері допоможе туристам дізнатися про можливості для фотографування в Україні. Розробка маршрутів для фототурів дасть можливість туристам детально планувати свої подорожі. Проведення фото фестивалів та інших різноманітних тематичних заходів, які популяризують впровадження цих подій, допоможе Україні стати ще більш привабливим напрямком для фототуризму.

Україна має значний потенціал у сфері туризму, тому його розвиток має бути пріоритетним для країни в теперішніх умовах, з метою забезпечення збалансованого розвитку територій в гармонії з природним середовищем та охороною ресурсів, реалізація цієї мети сприяє:

- підвищення рівня ВВП, особливо частки туризму в структурі ВВП, тим самим сприяючи зростанню кількості потенційних туристів, які подорожуватимуть Україною, зокрема іноземних;
- зростанню обсягу наданих туристичних продуктів та послуг, створенню нових робочих місць в туризмі і суміжних його галузях;
- розвитку туристичної інфраструктури та створенню сприятливих умов для подальшого її розвитку для задоволення потреб туристів;
- збільшення надходжень до бюджету за рахунок здійснення туристичної діяльності, підвищення ефективності управління туризмом в регіоні;
- залучення технологій та інновацій, а також створення відповідних умов для розвитку новітніх інновацій форм;
- підвищення обізнаності туристів щодо привабливості різних місць України та її регіонів і покращенню іміджу країни у світі;
- створення належних умов для надання туристичних послуг особам з інвалідністю та порушеннями мобільності [10].

Інноваційний процес у туристичній сфері досить специфічний, він отримує своє визнання через туристичний ринок і рівень задоволеності клієнтів. А з іншого боку, головним чином завдяки тому, що туристичні організації та регулятори галузі застосовують спільні рішення. В той час місцеві органи влади та державні установи, чия діяльність тісно пов'язана з туризмом, а також оцінка індустрії місцевими жителями.

Тільки така взаємодія всіх елементів - суб'єктів і об'єктів інноваційного процесу може призвести до появи значного синергетичного ефекту, що буде виражатися у зростанні розвитку індустрії туризму. Складність та мінливість відкриттів, коли введення чогось нового в одній області є ефективним і, можливо, більш потужним ніж в іншій, що створює їх якість у цій галузі, яка вимагає наукової організації та управління. Ці важливі інноваційні технології в туристичній галузі є, так би мовити вимогою часу, враховуючи реалії, вони дозволяють не тільки підвищувати якість наданих послуг, але і раціонально використовувати усі наявні ресурси під час подорожі для туристів, так і для роботи власників туристичного бізнесу [13].

Продуктова інновація охоплює впровадження нових або вдосконалених існуючих туристичних послуг, відповідно, вирізняючи себе серед інших та покращуючи продуктову інновацію. Успіх діяльності на ринку туристичних послуг визначається привабливістю пропонованого туристичного продукту. Так як розробка нових турів і ефективності запровадження нових варіантів залучення туристів, вдосконалення існуючих туристичних продуктів є одним з головних напрямків інноваційної діяльності. (Рис. 2.)

Рис. 2. Продуктові інновації в туризмі

*розроблено авторами на основі [11].

Розвиток новітніх технологій для фотографування, включає в себе розробку нових типів камер, об'єктивів, освітлювального обладнання, інших технічних засобів, які тим самим дозволяють створювати більш якісні та креативні фотографії. Наприклад, розвиток беззеркальних камер зробив фотографію більш доступною та зручною для більшості людей. Розвиток штучного інтелекту дозволяє створювати нові можливості для творчої обробки фотографій.

Розробка нових продуктів та послуг для фототуристів - даний напрямок включає в себе створення нових маршрутів для фототурів, розробку програм навчання фотографії, створення онлайн-платформ для фотографів та інші новинки. Наприклад, реалізація маршрутів для фототурів, які дозволяють фотографувати унікальні природні, культурні та історичні види об'єктів. Запровадження програм навчання фотографії, які допомагають фототуристам покращити свої навички. Створення онлайн-платформ для фотографів, які дозволяють їм ділитися своїми фотографіями та спілкуватися з іншими фотографами. Попередня розробка, планування і організація фототуру передбачає в собі перебування невеличких груп туристів у мальовничих куточках природи, які знаходяться далеко від популярних екскурсійних місць, які є доволі унікальні за своєю суттю для їх пізнання та фотографування. Іншим цікавим прикладом продуктивних інновацій, які останнім часом привертають увагу туристів - це практика staucation (короткі вилазки на невеликі відстані, які

дозволяють ненадовго змінити обстановку) та *workation* (суміщення роботи з відпусткою) і звісно, реабілітація та рекреація [9].

Розвиток соціальних мереж також сприяє розвитку фототуризму, вони дозволяють фотографам ділитися своїми знімками з іншими людьми, що тим самим створює нові можливості для професійного розвитку та їх творчого самовираження. *До прикладу, інновації, які сприятимуть розвитку фототуризму:* Розробка дронів для фотографії, в дозволяють фотографувати з нових ракурсів, які неможливо отримати за допомогою камер традиційних. Також, камери з сенсорами великої роздільної здатності, які дозволяють створювати фотографії з високою деталізацією. Розробка спеціальних камер з автофіксуванням, яке працює в умовах дуже низького освітлення, дозволяє фотографувати в умовах, які раніше були недоступні для фотографії. Доцільно також наголосити, що сфера туризму продовжує працювати, незважаючи на реалії, функціонує навіть під час війни на території України проводяться подорожі, організуються тури. Державне агентство розвитку туризму (ДАРТ) оприлюднило інформацію про дозволи та обмеження, щодо правил безпеки під час подорожі, що діють під час воєнного стану в центральних і західних областях України, яких варто дотримуватись [17].

1.3. Розробка інноваційного фотопроєкту в Карпатському регіоні «Крізь призму об'єктива»

Основні тенденції розвитку фототуризму характеризуються наявністю різноманітних природних, історико-культурних пам'яток в даному регіоні, які зацікавлюють потенційних туристів. Суть розробки даного фотопроєкту в Карпатському регіоні полягає в реалізації концептуальної моделі, згідно з якою поведінка обміну фотографіями під час подорожі виявляє емоційний стан туристів і, у свою чергу, покращує оцінку туристичного продукту. В контексті туристичних атракцій та розглядаючи значущий потенціал Карпатського регіону для розвитку фототуризму. Так як, поведінка туристів при обміні фотографіями є значною мірою пов'язана з більш позитивною оцінкою продукту, як прямо, так і опосередковано через емоцію задоволення. Можна стверджувати, що ці асоціації будуть сильнішими, коли взаємозалежні мають хороший соціальний досвід [15].

З широким використанням Інтернету та соціальних медіа стало звичним обмінюватися враженнями від подорожей, публікуючи фотографії в Інтернеті. Такий обмін є не лише безкоштовною рекламою для тих, хто переглядає фотографії, але також збільшує ймовірність того, що інформація про продукт буде активно поширюватись. Соціальний досвід є важливим у розробці інноваційного продукту, оскільки він впливає на задоволеність користувачів і готовність продовжувати використовувати продукт в подальшому. Саме елементи соціального досвіду в основному зосереджені на сприйнятті соціального контексту та механізми взаємодії обміну. Туристи, які роблять фото під час подорожі, це їх наближає та посилює взаємодію з продуктом, стимулюють позитивні емоції туристів і отримуючи задоволення та хороші враження. Тим часом публікація фотографій також є важливим способом самовираження, як правило, люди готові демонструвати свою хорошу сторону іншим у соціальних мережах. Соціальний контекст впливає на інтерес туристів до участі та очікуване задоволення, крім того, взаємодія та зворотній зв'язок є ключовими елементами соціальних мереж. Дозволяє створювати більш якісні та креативні фотографії, це також сприяє розвитку даного виду, оскільки фотографії є одним з основних продуктів фототуризму.

Метою даного проєкту є ознайомлення із інноваційним напрямком - фототуризмом, збільшенням інтересу, туристичної привабливості до цього виду туризму в Карпатському регіоні, так як він найбільш сприятливий для цілісної реалізації. Підвищення ефективної спроможності управління даною територією, як туристичною дестинацією, створення потрібних умов для росту туристичних потоків та залучення різноманітних інвестицій, в тому числі і закордонних.

Основні завдання фотопроєкту щодо популяризації фототуризму в Карпатському регіоні:

✓ Залучення до фототурів якомога більшої кількості людей, зокрема, початківців - фотографів, любителів фотографії та активних користувачів соціальних мереж, які часто постять фотографії подорожей. Це можна зробити за рахунок розробки доступних маршрутів для фототурів, а також за рахунок проведення пізнавальних, навчальних програм - ознайомлення з особливостями фотозйомки і зніманням та монтуванням відео.

✓ Створення умов для того, щоб люди, які відвідують Карпатський регіон, фотографували природу і визначні пам'ятки. Це можна зробити за рахунок організації фотоконкурсів, проведення фотовиставок, тощо. Організація віртуальних виставок на яких будуть представлені фотографії з подорожей, це допоможе популяризувати фототуризм в Карпатському регіоні.

✓ Популяризація фототуризму в даному регіоні у соціальних мережах, зробити за рахунок створення тематичних спільнот, також проведення фотоконкурсів у мережі інтернет за допомогою діленням, і представлення фоторобіт зроблених під час подорожі регіоном, дозволить об'єднати фотографів та туристів, які цікавляться фототуризмом у регіоні.

Заходи щодо реалізації цих завдань:

Для подальшого залучення якомога більшої кількості людей, зокрема, початківців фотографів, можна розробити такі маршрути для фототурів. Маршрути, які включають у себе відвідування популярних природних і культурних об'єктів Карпатського регіону. Це дозволить людям, які не мають досвіду в

фототуризмі, побачити найкрасивіші місця Карпат і сфотографувати їх, маршрути, які включають у себе навчання фотографії та різноманітні майстер-класи. Це дозволить початківцям фотографам та аматорам навчитися теоретичним основам фотографії та покращити свої практичні навички.

Інноваційний підхід до розвитку туризму у Карпатському регіоні може включати різноманітні елементи, серед яких фототуризм грає важливу роль, як інструмент для привертання уваги та залучення туристів. Є декілька цікавих ідей проєкту, які можна реалізувати:

- Розміщувати фото інсталяції на популярних туристичних місцях, які стають не лише об'єктом для фотографування, але й мають в собі освітні та інформаційні компоненти про природу та культуру регіону.
- Розробляти мобільні додатки, які надають користувачам інтерактивні маршрути з найкращими точками для фіксації знімків. Використовувати віртуальну реальність для створення незабутніх туристичних вражень перед візитом, наприклад, віртуальні прогулянки або віртуальні фотосесії.
- Проводити регулярні фотоконкурси для туристів та місцевих жителів з нагородами, щоб стимулювати до креативності та привертати увагу до природної краси Карпат.
- Залучати професійних фотографів для створення високоякісного візуального контенту - реклами та маркетингу для ефективного впровадження даного туристичного напрямку.
- Важливо враховувати екологічні аспекти при організації фототурів та фотосесій, наголошуючи на бережливому ставленні до природи, внесок у свідомості людей та розвиток екологічної культури.
- Розробити ефективну стратегію маркетингу та промоції для залучення уваги та привертання більшої аудиторії.
- Забезпечити можливість участі у проєкті, для різних вікових груп, різних рівнів фотографічного досвіду та соціальних верств.
- Врахувати етичні аспекти та запроваджувати проєкт з повагою до місцевої культури та традицій, пам'ятати про це при створенні фотографій.

Враховуючи ці критерії, фотопроєкт буде сприяти не лише розвитку фототуризму, а й залученню уваги до культурної та природної спадщини Карпат, а також унікальності даного регіону.

Дані ініціативи можуть сприяти подальшому розвитку туризму в Карпатському регіоні, залучаючи все більше туристів і водночас підвищуючи свідомість про красу та значення унікальності дестинацій.

Очікувані результати реалізації проєкту:

- Збільшення кількості туристів, які відвідують Карпатський регіон.
- Покращення іміджу даного регіону як туристичного напрямку.
- Створення позитивного іміджу та зацікавлення фототуризмом.

Інтерактивність у фототуризмі може значно збагатити отриманий досвід відвідувачів і зробити подорож більш запам'ятовуваною. Ось кілька ідей щодо запровадження інтерактивних елементів у фототур:

Організувати фото-квест, під час якого учасники мають виконувати фотографічні завдання чи знаходити певні точки для зйомки. Можна створити карту або мобільний додаток, де будуть вказані цікаві локації для фотографування. Запроваджувати щомісячні чи сезонні фотоконкурси, де учасники можуть відправляти свої найкращі фотографії Карпат. В подальшому надати призи переможцям та можливість виставити переможні фото на виставці. Віртуальна Реальність (VR) та Розширена Реальність (AR): застосувати технології VR та AR для створення інтерактивних турів або цікавих подій, пов'язаних з фотографіями, історією та відтворення самобутності регіону. Можна запровадити використання QR-кодів на локаціях, для отримання додаткової інформації чи інтерактивних історій. Організувати фотоворкшопи на відкритому повітрі, де учасники можуть вивчити нові техніки та отримати поради від професіоналів. І звісно, співпраця з місцевими фотографами і гідами, які проводитимуть фототури. Вони будуть вести учасників експедицій, ділитимуться своїм досвідом та знаннями про найкращі фотолокації. Розмістити інтерактивні фотозони або гарні інсталяції на ключових туристичних точках, які привертатимуть увагу та створюватимуть унікальні моменти для фіксації. Організувати тематичні фотопрогулянки, наприклад "Архітектурні деталі", щоб залучити різноманітні інтереси учасників. Також, важливо сприяти взаємодії між фотографами, та всіма учасниками, організовуючи фотосесії чи пленери, де вони можуть обмінюватися досвідом та ідеями. Ці інтерактивні елементи допоможуть створити захоплюючий фототур, який не лише запам'ятається, а й збагатить враження учасників.

Відкривається новий погляд на взаємодію соціальних медіа, тобто те, як соціальний досвід, створений обміном і діленням фотографіями в соціальних мережах, впливає на кореляцію між задоволенням і оцінкою туристичного продукту. Розширює дослідження теорії споживчого досвіду, результати можуть бути корисні менеджерам і маркетологам туристичних напрямків в фототуризмі щодо розробки більш ефективних маркетингових стратегій. Загалом, фотопроєкт «Крізь призму об'єктива» має потенціал стати успішним і сприяти розвитку туризму в Карпатському регіоні. Проєкт є інноваційним і включає в себе використання сучасних технологій та інтерактивних заходів. Даний туристичний проєкт може бути реалізований за

допомогою державної підтримки у рамках співпраці з туристичними операторами і агентами, регіональними, місцевими органами влади та громадськими організаціями.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі

Отже, фототуризм молодий, але дуже перспективний напрям у сучасному туризмі, за останні роки його популярність значно зростає. Найбільш популярними напрямками фототурів, що пропонуються в Україні на сьогоднішній день є країни Західної Європи (зокрема Італія, Франція, Португалія, Нідерланди, Чехія та ін.) тощо. Фототури в Ізраїль, Марокко, Туніс, Туреччину – привабливі з точки зору пейзажної та вуличної зйомки. Існують і екзотичні напрямки, до яких відносяться: Мексика, Куба, Перу, Японія, В'єтнам, Індія, Китай, Непал. Крім того цікавою для розробки фототурів є власне територія України, вже проводяться фото-подорожі за такими напрямками: замки та фортеці України, Карпати тощо.

В Україні фототуризм поки не є масовим видом туризму, статистика туристських потоків в цій галузі не ведеться, тому що кількість прибуттів з цілями фототуризму є незначною. В даний час, завдяки розвитку технологій, популяризації соціальних мереж та Інтернету заняття фотомистецтвом є дуже популярним, що, безумовно, має позитивний вплив на розвиток фототуризму в нашій державі. Аналіз туристично-рекреаційного потенціалу України показав, що Україна має достатню кількість регіонів, які можуть бути чудовим місцем для організації фототурів та популяризації фототуризму в цілому.

При організації фототурів основні об'єкти, які цікавлять фотографа представлені у вигляді природних, історико-культурних і соціально-економічних, туристично-рекреаційних ресурсів. Пріоритетом фототуризму є захист фототуристичних ресурсів і обережне ставлення до них, даний вид туризму з низьким рівнем дії на навколишнє середовище і максимально непомітним перебуванням фототуристів, що навчаються роботі з фотографією. Реалізація визначених у роботі інноваційних напрямів повинна стимулювати туристичну діяльність в Україні, посилити взаємозв'язок туризму з іншими пріоритетними сферами соціального, економічного і культурного розвитку окремих регіонів і всієї країни. В свою чергу, це сприятиме збільшенню авторитету України на світовому ринку туристичних послуг, поповненню державного бюджету і створенню потужної туристичної бази.

Слід зазначити, що фототуризм, з огляду на теперішні реалії (воєнні), може стати вдалим інноваційним рішенням для відродження туристичної діяльності, оскільки за специфікою планування та організації передбачає перебування малих груп туристів у мальовничих кутках природи, що знаходяться у віддалені від популярних екскурсійних місць. Активізація процесу впровадження фототуризму у вітчизняну практику тревел-індустрії потребує державної підтримки, що може бути надана у вигляді більш активного просування даного виду подорожей серед туристів, а також завдяки сприянню в реалізації фототурів не тільки на місцевому рівні, а й державному, шляхом включення нових напрямків в національні туристичні проекти. Великий потенціал для розвитку фототуризму є у Карпатському регіоні, оскільки, тут наявні унікальні природні та культурні ресурси. У відповідь на виклики, пов'язані з воєнним та в подальшому післявоєнним періодом, фототуризм в Україні знайде своє місце, як інструмент сприяння культурному розмаїттю, збереженню спадщини та сприятиме популяризації країни серед міжнародних та внутрішніх туристів.

Література

1. Альтернативні види туризму, дані, показники. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/33534/>
2. Білоус А. В. Фототуризм як інноваційний вид туристичної діяльності // Часопис картографії. Вип. 9, 43-47.
3. Залевська Н. Фототуризм як інноваційний напрямок у туризмі // Вісник Національного університету харчових технологій, 2015. - С. 166-168.
4. Міністерство економіки України, дані 2021 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=6998024a-0327-4dd6>
5. Найпопулярніші визначні пам'ятки світу для фото. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://tsn.ua/tourism/viznachenno-naupopulyarnishi-turistichni-pam-yatki-svitu-1494012.html>
6. Паньків Н. Мальська М. Туристично-ресурсний потенціал території. Підручник, Київ 2022 р. - 534 с.
7. Перспективи інноваційного розвитку туристичної сфери в умовах кризи. [Електронний ресурс] - Режим доступу: [http://ird.gov.ua/sep/sep20206\(146\)/sep20206\(146\)_090_Shuhtar](http://ird.gov.ua/sep/sep20206(146)/sep20206(146)_090_Shuhtar)
8. Подорожі Україною: топ локацій які прикрасять ваші соцмережі. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://tsn.ua/lady/kukhnya/recepty/podorozhi-ukrayinoyu-top-lokaciy-yaki-prikrasyat-vashi-socmerezhi-1970938.html>
9. Реалії та виклики застосування інновацій у туризмі. [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://tourlib.net/statti_ukr/shevchenko9.htm
10. Роїк О.Р., Недзвецька О.В. Шляхи розвитку туристичної сфери України у воєнний період // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: економічні науки. 2022. Вип.46. С.11-15.

11. Роль інновацій для розвитку туризму. [Електронний ресурс] - Режим доступу: https://tourlib.net/statti_ukr/kampov2.htm
12. Світ фотографій, фототуризм. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://yaryna.net/fototurizm>
13. Токарчук Г.В. Аналіз підходів до визначення поняття інновації у сфері туристичних послуг // Вісник Полтавського університету економіки та торгівлі. Серія «Економічні науки». 2013. - С. 123-126.
14. Українські фотографи, про яких говорять у світі. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <https://blog.depositphotos.com/ua/ukrayinski-fotografy-pro-yakuh-govoryat-u-sviti.html>
15. Фототуризм, 2018. Українська асоціація активного та екологічного туризму. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://uaeta.org/ua/tourism/25>
16. Terebukh A. A., Pankiv N. Ye., Roik O. R., Lushchuk M. V., Moskvayak Ya. Ye. The organization of tourism during the war period: resources and their evaluation: a monograph for students of specialty 242 "Tourism" of the Viacheslav Chornovil Institute of Sustainable Development of Lviv Polytechnic National University. – Lviv – Drohobych: Posvit, 2022. – 400 p.
17. UNWTO - [Електронний ресурс] - Режим доступу: www.unwto.org.

References

1. Alternatyvni vydy turyzmu, dani, pokaznyky. [Elektronnyi resurs] - Rezhym dostupu: <https://repository.ldufk.edu.ua/bitstream/34606048/33534/>
2. Bilous A. V. Fototurizm yak innovatsiyni vydy turystychnoi diialnosti // Chasopys kartohrafi. Vyp. 9, 43-47.
3. Zalevska N. Fototurizm yak innovatsiyni napriamok u turyzmi // Visnyk Natsionalnoho universytetu kharchovykh tekhnolohii, 2015. - S. 166-168.
4. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy, dani 2021 r. [Elektronnyi resurs] - Rezhym dostupu: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=6998024a-0327-4dd6>
5. Naipopuliarnishi vyznachni pamiatky svitu dlia foto. [Elektronnyi resurs] - Rezhym dostupu: <https://tsn.ua/tourism/viznachenno-naypopulyarnishi-turistichni-pam-yatki-svitu-1494012.html>
6. Pankiv N. Malska M. Turystychno-resursnyi potentsial terytorii. Pidruchnyk, Kyiv 2022 r. - 534 s.
7. Perspektyvy innovatsiynoho rozvytku turystychnoi sfery v umovakh kryzy. [Elektronnyi resurs] - Rezhym dostupu: [http://ird.gov.ua/sep/sep20206\(146\)/sep20206\(146\)_090_Shuhtar](http://ird.gov.ua/sep/sep20206(146)/sep20206(146)_090_Shuhtar)
8. Podorozhi Ukrainoiu: top lokatsii yaki prykrasiat vashi sotsmerezhi. [Elektronnyi resurs] - Rezhym dostupu: <https://tsn.ua/lady/kukhnya/recepty/podorozhi-ukrayinoyu-top-lokacyi-yaki-pykrasiat-vashi-socmerezhi-1970938.html>
9. Realii ta vyklyky zastosuvannia innovatsii u turyzmi. [Elektronnyi resurs] - Rezhym dostupu: https://tourlib.net/statti_ukr/shevchenko9.htm
10. Roik O.R., Nedzvetska O.V. Shliakhy rozvytku turystychnoi sfery Ukrainy u voiennyi period // Naukovi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriya: ekonomichni nauky. 2022. Vyp.46. S.11-15.
11. Rol innovatsii dlia rozvytku turyzmu. [Elektronnyi resurs] - Rezhym dostupu: https://tourlib.net/statti_ukr/kampov2.htm
12. Svit fotohrafii, fototurizm. [Elektronnyi resurs] - Rezhym dostupu: <https://yaryna.net/fototurizm>
13. Tokarchuk H.V. Analiz pidkhodiv do vyznachennia poniattia innovatsii u sferi turystychnykh posluh // Visnyk Poltavskoho universytetu ekonomiky ta torhivli. Seriya «Ekonomichni nauky». 2013. - S. 123-126.
14. Ukrainski fotohrafy, pro yakych hovoriat u sviti. [Elektronnyi resurs] - Rezhym dostupu: <https://blog.depositphotos.com/ua/ukrayinski-fotografy-pro-yakuh-govoryat-u-sviti.html>
15. Fototurizm, 2018. Ukrainska asotsiatsiia aktyvnoho ta ekolohichnoho turyzmu. [Elektronnyi resurs] - Rezhym dostupu: <http://uaeta.org/ua/tourism/25>
16. Terebukh A. A., Pankiv N. Ye., Roik O. R., Lushchuk M. V., Moskvayak Ya. Ye. The organization of tourism during the war period: resources and their evaluation: a monograph for students of specialty 242 "Tourism" of the Viacheslav Chornovil Institute of Sustainable Development of Lviv Polytechnic National University. – Lviv – Drohobych: Posvit, 2022. – 400 p.
17. UNWTO - [Elektronnyi resurs] - Rezhym dostupu: www.unwto.org.